

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kartläggning av alkohol- och narkotikakonsumtion bland Socionomstudenter vid Lunds universitet

Alicia Granström & Sandra Olsson

Kandidatuppsats SOPA 63

Aktuell termin: VT2020

Handledare: Lisa Wallander

Abstract

Authors: Alicia Granström & Sandra Olsson

Title: Prevalence of alcohol and narcotics among social work students at Lund University

Supervisor: Lisa Wallander

Assessor: Malin Nilsson

Hazardous drinking habits is a phenomenon that often seems to be a part of the time spent at university. Henceforth, this study aims to map out the consumption levels of alcohol and narcotics among social work students at Lund University. This was made possible by a quantitative method and use of an online-survey. The questionnaire was answered by 215 social work students. Results show that a majority of respondents drink alcohol either each week, each month or less often than once a month. A majority of the respondents answered that they drink either 1-2 glasses or 3-5 glasses (measured by AUDIT definition of what a glass means) at an occasion for drinking. Regarding narcotics 38 respondents answered that they had tried drugs and about half of these had only tried once or a few times, and from all different alternatives it showed that cannabis, marijuana and cannabinoids were the most commonly used. Results also show that a majority of the 38 respondents who has tried narcotics during their time spent at university tried it due to them being offered narcotics by others. Additionally, the answers show that a 42 percent of the individuals who has tried narcotics for the first time did so under the influence of alcohol as well as 40 percent who tried it for the first time during a party. In conclusion, even if this study is able to map out consumption levels of alcohol and narcotics among social work students at Lund university, further studies are required to be able to make any assumptions regarding the population.

Keywords: alcohol consumption, drug use, university students, social work students

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
<i>1.1 Problemformulering</i>	<i>4</i>
<i>1.2 Syfte & Frågeställningar</i>	<i>6</i>
2 Kunskapsläge	6
3 Teori.....	10
<i>3.1 Livsstilsmodellen</i>	<i>10</i>
<i>3.2 Gruppsytryck.....</i>	<i>11</i>
4 Metod	12
<i>4.1 Urval</i>	<i>12</i>
<i>4.2 Enkätutformning.....</i>	<i>15</i>
<i>4.3 Pilotstudie</i>	<i>18</i>
<i>4.4 Bearbetning och analys</i>	<i>19</i>
<i>4.5 Etiska överväganden.....</i>	<i>20</i>
<i>4.6 Arbetsfördelning</i>	<i>21</i>
5 Resultat	22
<i>5.1 Alkohol</i>	<i>22</i>
<i>5.2 Narkotika.....</i>	<i>25</i>
<i>5.3 Bivariata analyser</i>	<i>30</i>
6 Analys & Diskussion.....	32
7 Referenser	42
8 Bilagor.....	45
<i>8.1 Bilaga 1: Frågeformulär</i>	<i>45</i>
<i>8.2 Bilaga 2: Informationsbrev</i>	<i>48</i>
<i>8.3 Bilaga 3: Påminnelse</i>	<i>49</i>

1 Inledning

I dagens Sverige är det lagligt att dricka alkohol för personer över 18 år. Alkohol är ofta associerat med fester och glädje; en sällskapsdryck som man dricker för att ha roligt och trevligt vid en sammankomst eller utgång. Narkotikaklassade preparat som exempelvis cannabis och kokain är ofta också associerade med fester och sociala sammanhang, men eftersom de är olagliga är de även tydligt kopplade till kriminalitet. När man talar om studentliv så kan tankar ofta gå mot fester och drickande. Som student vid ett universitet eller högskola i Sverige är studentlivet väldigt starkt sammankopplat med fester eller "sittningar" som studentfester med ett speciellt tema och syfte ofta kallas. På dessa fester och sittningar är ofta alkoholkonsumtion en central del och det finns flera sånger och lekar som uppmanar till drickande. Det är utifrån denna observation som frågan väcktes om även narkotikaklassade droger är vanligt förekommande bland studenter, och om det finns någon tydlig koppling till alkohol.

1.1 Problemformulering

Precis som med alla problem så är första steget mot att lösa det alltid att undersöka hur problemet ser ut. Vår undersökning syftar till att kartlägga olika dimensioner av alkohol och narkotikakonsumtion av socionomstudenter vid Lunds universitet med fokus på hur stor konsumtionen är, hur vanligt det är att studenterna var påverkade av alkohol när de testade narkotika första gången, och om det finns någon skillnad i hur konsumtionen ser ut mellan män och kvinnor. Eftersom det är en tvärsnittsstudie så går det bara att ta reda på hur situationen ser ut vid undersökningstillfället, men om flera studier utförs som undersöker samma frågor så går det på sikt att se hur utvecklingen sett ut över tid (Barmark & Djurfeldt, 2015: 42). Denna undersökning är dock ändå relevant då den kan flagga för ett riskbruk hos de studenter som undersökningen riktar sig till, men det går inte att säga om det beteende som uppvisas är tillfälligt eller om det fortlöper under hela studietiden. Om ett riskbruk pågår en längre tid finns det risk att ett missbruk utvecklas, och det är utifrån denna risk som det är relevant att kartlägga hur konsumtionen ser ut för att förhindra att det går för långt.

Missbruksvården är en central del av det sociala arbete som utförs i dagens samhälle och det är viktigt att hjälpen som erbjuds är anpassad utifrån hur problembilden ser ut. Framför allt vad gäller preventiva åtgärder så är det viktigt att ta reda på vilka bakomliggande orsaker som kan finnas för ett missbruk. Denna undersökning har därför tagit en angreppspunkt som syftar till att kartlägga olika aspekter av användning av alkohol och narkotika bland

socionomstudenter vid Lunds universitet för att med hjälp av resultatet kunna belysa området ytterligare.

Om studenter använder alkohol och narkotika extensivt under hela studietiden så finns det en risk för att ett beroende kan utvecklas. Det finns även en ökad risk för att hamna efter i studierna och prestera sämre generellt (Myrtveit et al., 2019: 362). I en norsk studie kring studenters alkoholvanor pratar man bland annat om en introduktionsvecka på universitetet, även kallad nollning i Sverige, vilken lägger stort fokus på alkoholdrickande (ibid). Myrtveit et al. (2019) menar att den höga alkoholkonsumtionen är en slags initieringsrit och att det skapar en sammanhållning mellan studenter. Det nämns även att media och allmänheten har skapat bilden av att hög alkoholkonsumtion är en del av introduktionsveckan, vilket bidrar till att nya studenter förväntar sig att hög alkoholkonsumtion är en del av studentkulturen. Denna förväntan har skapat en slags acceptans för tungt drickande och bidragit till att det (för studenter) har blivit en slags norm (ibid).

Hultgren et al. (2019) har i sin studie kring alkoholvanor definierat fem klasser av alkoholkonsumenter bland collegestudenter i USA. Deras resultat visar att studenterna tenderar att dricka lika mycket eller till och med öka konsumtionen av alkohol genom hela deras tid på universitetet. Resultaten visar även att de två extremkategorierna är de mest stabila; de som inte dricker alkohol alls, eller de som är "heavy-drinkers" tenderar att fortsätta på samma sätt genom hela studietiden, och om en student uppnår klassificeringen "heavy-drinker" så stannar de i den kategorin fortsättningsvis genom hela college (Hultgren et al., 2019: 111). Eftersom vår studie är en tvärsnittsstudie kommer vi inte mäta konsumtion över tid, men vi kommer ha möjlighet att se hur konsumtionen ser ut just nu. Till skillnad från Hultgren et al. (2019) så undersöker vi även narkotikakonsumtion då även det kan ha negativa konsekvenser för studenterna liksom en hög konsumtion av alkohol.

Den upptrappning av konsumtion som Hultgren et al. (2019) redovisar ligger i linje med hur ett beroende fungerar och det är därför viktigt att synliggöra denna typ av problem tidigt för att studenter inte ska sätta sig i en situation de senare inte kan ta sig ur. För många som befinner sig i ett alkoholberoende går det att ta sig ur det på egen hand (Wirbing & Ortiz, 2014: 14), men ju allvarligare beroendet är desto svårare blir det att klara av det själv. Det finns dock flera faktorer som spelar en roll när ett beroende utvecklas, exempelvis kulturella

och sociala avgränsningar och hur substansen påverkar biologin i kroppen (Kushner, 2010: 18). Det innebär att det inte är givet att en individ blir beroende av en substans (trots att substansen konsumeras regelbundet) om övriga faktorer talar emot ett beroende. Olika substanser har dessutom starkt varierande beroendeframkallande egenskaper där cannabis är bland de mildaste och heroin bland de mest potenta (Holopainen, 2005), men enligt Kushner (2010: 11) så innebär exponering för en drog (alkohol inkluderat) alltid en risk för beroendutveckling oavsett vilken det är.

Användning av droger är skadligt både för användarens hälsa, men även samhället i stort (CAN, 2019a: 9). Förutom de fysiologiska konsekvenserna ett missbruk har på konsumenten, så kan även individer i konsumentens närhet påverkas negativt (Helmersson Bergmark, 2010: 383). En påverkad individ kan exempelvis orsaka olyckor eller blir mer benägen att utföra våldshandlingar mot människor i sin direkta närhet (Helmersson Bergmark, 2010: 384). Anledningen till exempelvis alkoholberoende som samhällsproblem grundar sig alltså i att de beroende har tappat kontrollen över sig själva och därmed skadar sin hälsa och omgivning (Helmersson Bergmark, 2010: 386–387). Men precis som med alla potentiella problem så är första steget mot att lösa det alltid att undersöka hur det ser ut, och det är precis det som denna undersökning syftar till att ta reda på.

1.2 Syfte & Frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att kartlägga olika dimensioner av alkohol- och narkotikakonsumtion hos socionomstudenter vid Lunds Universitet.

De frågeställningar som denna studie utgår ifrån är:

- Hur ser konsumtionen av alkohol och narkotika ut bland socionomstudenter vid Lunds universitet?
- Varför använder socionomstudenter vid Lunds universitet alkohol och/eller narkotika?
- Finns det skillnader i konsumtion av alkohol och narkotika mellan män och kvinnor?

2 Kunskapsläge

Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN) genomför återkommande stora undersökningar kring alkohol- och narkotikakonsumtion i Sverige. Den senaste versionen av

rapporten *Drogutveckling i Sverige 2019 - Med fokus på narkotika* visar att den totala användningen av narkotika har ökat, medan den totala konsumtionen av alkohol minskat (CAN, 2019a: 6). För gruppen 16–29-åringar så är cannabis den absolut vanligaste drogen och det är dubbelt så vanligt att män använder cannabis än kvinnor (CAN, 2019a: 22).

En annan CAN rapport; *Befolkningens självrapporterade alkoholvanor 2004–2018* redovisar att 17–29 åringars konsumtion av alkohol har minskat, men att de (av de olika redovisade åldersgrupperna) även har högst intensivkonsumtion vid de tillfällen då alkohol faktiskt dracks (CAN, 2019b: 7). Undersökningen beskriver även denna åldersgrupp som den med mest riskfyllt drickande där nästan hälften av konsumenterna kan anses ha en riskkonsumtion av alkohol. En stor skillnad mellan 17–29 åringar och de äldre åldersgrupperna är att de unga dricker mer sällan, men mer berusningsorienterat (ibid.). Rapporten innehåller en tabell (Figur 10, sida 20) som redogör för vilken typ av alkoholhaltiga drycker som är mest konsumerade i de olika åldersgrupperna där de unga har störst konsumtion av sprit, starköl och cider, medan de äldre åldersgrupperna dricker mer vin än någon annan typ av alkohol (CAN, 2019b: 20).

White & Hingson (2013) har jämfört insamlade data från tidigare utförda undersökningar i syfte att ge en överblick över amerikanska collegestudenters excessiva alkoholkonsumtion. Excessivt drickande, eller “binge drinking” förklaras som att studenten dricker mer än 5 glas under en kväll (White & Hingson 2013: 202). Det tas upp att binge-drickande har visat ge flera olika negativa effekter som exempelvis rattfylleri, förtidig död och sexuella övergrepp under influens av alkohol (ibid. 208). Studien visar att det är fler män som dricker än kvinnor, men att det på senare år har börjat jämnas ut (White & Hingson 2013: 204). Anledningar till hög alkoholkonsumtion under college beskrivs vara bland annat att studenter dricker för att passa in, tillgång till billig alkohol, fester och om man druckit mycket innan college (ibid.). I White & Hingsons (2013) undersökning så har de utgått ifrån att drickandet bland collegestudenter i USA är ett redan existerande problem, medan vi i vår undersökning vill ta reda på om det finns ett problem alls (hos socionomstudenter vid Lunds universitet).

En norsk undersökning skriven av Myrtveit et al. (2019) har undersökt norska universitetsstudenters alkoholvanor i förhållande till introduktionsveckan i början på höstterminen (i Sverige även kallad nollning). Deras resultat visar att de studenter som deltog i introduktionsveckan har högre alkoholkonsumtion generellt gentemot de studenter som inte

deltog (Myrtveit et al., 2019: 367). Resultatet visar även att det var vanligare för de som deltog i introduktionsveckan att dricka 6 eller fler glas per tillfälle, även kallat "binge drinking", och att en högre andel studenter i denna grupp rapporterade riskdrickande och negativa konsekvenser till följd av deras alkoholintag (ibid). Undersökningen konstaterar att de studenter som uppgett en alkoholkonsumtion som kan klassas som riskfylld hade en förhöjd risk att misslyckas med en tenta upprepade gånger, och att de har sämre självdisciplin vad gäller att studera på egen hand (Myrtveit et al., 2019: 368). Undersökningen ställde även frågor kring studenternas attityd gentemot den höga alkoholkonsumtionen under introduktionsveckan och det framgick att de som anser att alkoholkonsumtionen är för hög konsumerade i snitt mindre mängd, medan de som var nöjda med mängden konsumerade mest (Myrtveit et al., 2019: 370).

Alcohol, Drugs and Student Lifestyle - A study of the Attitudes, Beliefs and Use of Alcohol and Drugs among Swedish University Students (Bullock, 2004) är en rapport som presenterar resultaten från undersökningen *Alcohol, Drugs and Student Lifestyle Study* (ADSL) som genomfördes på fyra svenska universitet under hösten 2003. Målet med undersökningen var att ta reda på hur användningen av droger ser ut bland studenter vid universitet/högskolor i Kalmar, Lund, Umeå och Växjö för att kunna hitta effektiva preventiva åtgärder och erbjuda support. Datainsamlingen skedde med en postenkät, vilken fick en svarsfrekvens på 70 procent (lika med 4575 respondenter) och frågorna handlade om studenternas bruk av alkohol och droger, problem upplevda som resultat av detta bruk, attityder till bruket och kontrollåtgärder riktade mot bruket (Bullock, 2014: 5).

Resultaten från Bullocks (2004) undersökning visar att cannabis var den vanligast förekommande drogen, följd av amfetamin på andra plats och ecstasy på tredje. Resultaten visar även att det var nästan dubbelt så många av männen som testat droger än av kvinnorna (13% respektive 8%), men även att de flesta studenter inte brukade regelbundet utan majoriteten har endast erfarenhet av experimentell användning av narkotika (ibid.). Det var vanligare med drogbruk, framför allt cannabisanvändning, bland de studenter som bor med rumskompis eller i studentkorridor, och de som nått högst 40 högskolepoäng innan undersökningen genomfördes (ibid.). Av de fyra medverkande universiteten hade Lunds universitet högst användning av cannabis, amfetamin och ecstasy.

Även vad gäller alkoholkonsumtion så låg Lund i topp där 75 procent av studenterna drack allmänt två gånger i månaden eller oftare, och 38 procent drack intensivt (konsumtion av motsvarande en flaska vin vid ett och samma tillfälle) två gånger i månaden eller oftare. Av alla studenter som deltog i studien så uppgav 33 procent att de har en konsumtion som kan klassas som intensivkonsumtion, även kallat binge drinking, två gånger eller oftare i månaden, och 55 procent rapporterade att de drack denna mängd minst en gång i månaden (Bullock, 2004: 7). Precis som med narkotikaanvändning var det större andel av männen som hade en intensivkonsumtion än av kvinnorna (47% respektive 29%), och det var vanligare med intensivkonsumtion (binge drinking) bland de studenter som bodde med rumskompis alternativt i studentkorridor (Bullock, 2004: 31).

Angående attityder till alkohol- och narkotikaanvändning så instämde 66 procent av respondenterna helt eller delvis med påståendet att alkohol är ett större problem än andra droger i Sverige (Bullock, 2004: 8). Samtidigt var det 75 procent av studenterna som ansåg att alkoholkonsumtion var ett normalt beteende för en student vid ett universitet. Andelen studenter från Lunds universitet som ansåg att alkoholkonsumtion är ett normalt beteende låg aningen högre (78%) än genomsnittet för alla fyra universitet, och Lunds universitetsstudenter utmärker sig även vad gäller droganvändning då 10 procent ansåg att det är ett normalt beteende att testa droger när man är student vid ett universitet jämfört med studenter vid de övriga universiteten (Kalmar: 4%, Umeå: 5%, Växjö: 5%) (Bullock, 2004: 74). Resultatet visar också att det finns en markant skillnad i attityd gentemot användning av droger beroende på om studenten själva använt droger eller inte. Av alla studenter som använt droger de senaste 12 månaderna var det hela 24 procent som ansåg att det är normalt för studenter att testa narkotika, och av de studenter som binge dricker minst två gånger i månaden eller dricker varje vecka var så är det 9,6 procent respektive 9,8 procent av studenterna som ansåg att det är normalt (ibid.). Dessutom var det 58 procent av alla studenter som ansåg att de som dricker alkohol var mer benägna att experimentera med andra droger än de som inte dricker. Av de som använt droger de senaste 12 månaderna var det 66 procent, och av de studenter som binge dricker minst två gånger i månaden var det 58 procent som ansåg att alkoholkonsumtion ökar benägenheten för att testa andra droger (ibid.).

I likhet med ovan beskrivna undersökningar så ämnar denna undersökning undersöka alkohol- och narkotikakonsumtion bland studenter. Exempelvis så har alla ovanstående undersökningar redovisat hur mycket alkohol deras respondenter uppgett att de dricker, vilket även denna

undersökning kommer göra. Vår undersökning undersöker dock en del andra aspekter av narkotikaanvändning än de som ovanstående studier har fokuserat på. Bland annat kommer vi undersöka vilken kontext socionomstudenter använder narkotika och alkohol är en förekommande faktor när man testade narkotika första gången. Vi kommer dessutom undersöka hur studenterna får tag på narkotika, vilket ingen tidigare undersökning vi läst om har gjort.

3 Teori

3.1 Livsstilsmodellen

Inom de teoretiska ramarna för beroende diskuterar man olika anledningar till en regelbunden konsumtion av berusningsmedel. *Alkohol- och narkotikaproblem* tar upp två forskare som teoretiserat kring livsstilsmodellen (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 110-111). En av modellerna är utformad med fokus på alkohol, och den andra utformad med fokus på narkotika (ibid. 110-111). Modellen för alkohol menar att alkoholen får en vital position hos den enskilde genom en rad av olika beslut som sker under en lång period (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 111). Modellen för narkotikakonsumtion bygger istället på att konsumenten förts in i narkotikaanvändningen via inläring genom dennes sociala nätverk. Modellen inbegriper olika "steg" i narkotikaanvändningen där första steget är "nolltolerans", men ju mer narkotika man använder desto högre "steg" hamnar man på (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 111). Incitament som leder till konsumtion betonas vara sådana som nyfikenhet, gruppsytryck och individens rebelliska natur (ibid. 111). Gemensamt för båda modeller är dock att de menar att det är individens egna val som till konsumtion av alkohol eller narkotika.

Intressant för livsstilsmodellen är alltså de val som individen gjort i sitt liv för att komma till den punkt som de är i den stunden, vilket gör att bland annat uppväxtmiljö, individens ekonomiska ställning och sociala position är central (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 110). Självet har en viss förmåga till att fatta förståndiga val men samtidigt kan individen inte alltid ha vetskap om alla valen som finns till hands, precis som denne inte alltid kan ha kunskap om valets innebörd i längden (ibid. 110). För att ta sig ur den problematiska konsumtionen förespråkar livsstilsmodellen att man måste definiera sitt liv utan ha berusningsmedlet i fokus, vilket innebär att andra vanor än de kring alkohol eller narkotika måste skapas (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 111).

3.2 Gruppsyck

Gruppsyck kan spela in när någon inleder ett bruk av berusningsmedel och vi ska därför diskutera det i detta avsnitt. Begreppet kallas på engelska peer pressure. Peer betyder jämlike på svenska, vilket passar bra i och med att man alltid talar om vänner då det handlar om gruppsyck (Costello & Hope, 2016). Vänner kan lära ut värderingar som uppmuntrar avvikande beteende samt belöna sådant beteende genom att vara uppskattande åskådare (ibid. 1). Ett vanligt sätt för vänner att utföra gruppsyck är genom att erbjuda exempelvis droger samtidigt som de förlöjligar de gruppmedlemmar som inte vill ingå i detta avvikande beteende (Costello & Hope, 2016: 2). Med avvikande beteende menas att en individ avviker från normen av vad som anses vara normalt beteende, i detta fall konsumtion av narkotika.

Teorier kring självkontroll och social kontroll kan vara förklaringsmodeller för varför individer dras mot ett avvikande beteende (Costello & Hope, 2016: 65). Hirschi och Gottfredsons "self-control theory of crime" menar att människor med samma nivå av självbehärskning attraheras till varandra och uppmuntrar till vissa beteenden hos varandra, exempelvis droganvändning (ibid.). Social kontroll däremot innebär att om en individ har ett starkt socialt nätverk med människor som kan lära ut och upprätthålla goda sociala normer och beteenden så minskar risken för att individen utvecklar ett avvikande beteende (Costello & Hope, 2016: 7). Under frånvaro av anknytning till andra så bryr man sig inte om vad andra tycker och kan lättare besluta om att begå brott (ibid. 7).

Dock ska det även nämnas att positivt gruppsyck också är förekommande, men att negativt gruppsyck är mer synligt vilket gör att man ofta lägger fokus på det istället. För de situationer där positivt gruppsyck förekommer kallas det istället för gruppinflytande. Gruppinflytande kan istället för att uppmuntra till ett avvikande beteende skapa förutsättningar för utveckling av moraliska värderingar, akademiska förutsättningar samt inspirera till mod hos individen (Costello & Hope, 2016: 43). En och samma händelse kan vara påverkad av både gruppsyck och gruppinflytande. Ett exempel kan vara att om en individ ingår i en grupp som uppmuntrar att avstå från droger så är det större chans att individen inte testat droger.

Teorin kring livsstilsmodellen är relevant för denna undersökning då den betonar individens självbestämmande när det kommer till valet att dricka alkohol såväl som användning av

narkotika. Teorin om gruppsyck förklarar istället hur det kan vara miljön som individen befinner sig i som influerar individen till ett visst beteende, exempelvis om hen använder alkohol eller narkotika. Dessa teorier är högst relevanta för denna undersökning eftersom vi ställer frågor kring omständigheter kring när studenten testade narkotika första gången. Frågan "Var det någon som erbjöd dig narkotika första gången du testade eller sökte du upp det själv?" är till exempel direkt kopplad till teorin om gruppsyck eftersom en erbjudan kan vara ett sätt att utföra gruppsyck. Både livsstilsmodellen och teorin kring gruppsyck bistår med möjliga förklaringsmodeller till varför en individ har ett visst beteende och är därför direkt kopplad till vår frågeställning om varför socionomstudenter vid Lunds universitet använder alkohol och/eller narkotika.

4 Metod

4.1 Urval

Metodvalet för denna undersökning är en kvantitativ tvärsnittsstudie där insamlingen av datamaterialet gjordes genom en online-enkät skapad i Google Formulär. Denna studien är utformad utifrån ett totalurval av populationen socionomstudenter vid Lunds universitet. Ahrne & Svensson (2015: 12) skriver att vid genomförandet av en studie så måste urvalet vara relevant för syftet med undersökningen eftersom respondenterna måste besitta kunskap eller åsikter som är kopplade till det ämne eller det fenomen som undersöks. För vår undersökning är denna bedömning enkelt avklarad eftersom vårt syfte är direkt kopplat till vårt urval; För att undersöka hur konsumtion av alkohol och narkotika bland socionomstudenter ser ut, så måste urvalet givetvis vara socionomstudenter. För att få tillgång till vårt urval tog vi kontakt med Lunds universitets utbildningsadministratörer och bad om listor med socionomstudenters mailadresser för att kunna skicka ut enkäten till deras studentmail. Det finns 942 socionomstudenter på Lunds universitet under vårterminen 2020, varav 380 går i Helsingborg och 562 i Lund. I listan med e-postadresser var där 4 stycken e-postadresser som inte var ifyllda. Vid massutskicket visade det sig vara ytterligare 18 stycken e-postadresser som inte kunde ta emot enkäten då mejlet returnerades med påstående om att meddelandet hade blockerats. Detta betyder att 22 individer ur populationen inte har fått möjlighet till att delta i undersökningen på grund av tekniska omständigheter. Av 926 studenter svarade 215 stycken på enkäten, vilket ger en svarsfrekvens på 23 procent.

Om populationen är en liten enhet eller om man har möjlighet att nå ut till alla individer inom populationen så kan man göra ett totalurval, så som vi gjort i den här studien (Barmark & Djurfeldt, 2015: 72). Vi som genomförde denna undersökning valde att själva delta i undersökningen då enkäten inte är baserad på värderingar utan endast är kartläggande och våra svar därför inte kan förvränga resultatet - bara utöka det. Har man istället en större population gör man ett slumpmässigt urval av respondenter. Det är genom att slumpmässigt välja respondenter som man kan få ett representativt resultat, vilket i sin tur är en förutsättning för att kunna generalisera resultaten till hela populationen (ibid.). Ju större så kallat stickprovet är desto säkrare kan man vara på att resultatet är representativt, men det viktiga är att det är slumpmässigt uttaget. Eftersom denna undersökning har ett totalurval så finns inget slumpmässigt urval, och det går därför inte att beräkna sannolikheten för att vårt resultat är representativt för en större population. Men det kan fortfarande vara relevant att ha så många respondenter av enkäten som möjligt då undersökningen vill fånga upp studenternas mångfald i konsumtion av berusningsmedel.

Det är viktigt att notera att de inte är möjligt att generalisera resultat från denna undersökning till andra studentgrupper, antingen i Lund eller på andra svenska universitet/högskolor, eftersom det inte går att beräkna den statistiska signifikansen för denna undersökning. Studenter är dock en tacksam grupp att utföra studier på eftersom den är relativt homogen, vilket innebär att variationer är mindre kraftiga inom gruppen än gentemot andra grupper i samhället (Bryman, 2018: 243). Det innebär att även om olika universitet och högskolor kan ha olika stilar eller klimat så är studenterna ändå *relativt* likartade. Tack vare detta så går det att göra försiktiga jämförelser av de resultat vår undersökning genererar med resultat från tidigare undersökningar gjorda på olika universitet utifrån likvärdiga faktorer. Det finns tidigare forskning om utbredning av droger i Sverige som helhet som visar att den geografiska placeringen av universitet kan spela stor roll i hur tillgängligt alkohol och droger är för studenter, vilket hade kunnat påverka en jämförelse av ett universitet i norr med ett i söder (Andréasson & Bränström, 2008). Men i CAN:s senaste rapport om *Drogutvecklingen i Sverige 2019 - med fokus på narkotika* står det att utbredningen av droger i Sverige blivit mer jämn och att det idag går att få tag på de flesta droger även i mindre städer (CAN, 2019: 5).

Om populationen är en liten enhet eller om man har möjlighet att nå ut till alla individer inom populationen så kan man göra ett totalurval, så som vi gjort i den här studien (Barmark & Djurfeldt, 2015: 72). Vi som genomförde denna undersökning valde att själva delta i

undersökningen då enkäten inte är baserad på värderingar utan endast är kartläggande och våra svar därför inte kan förvränga resultatet - bara utöka det. Har man istället en större population gör man ett slumpmässigt urval av respondenter. Det är genom att slumpmässigt välja respondenter som man kan få ett representativt resultat, vilket i sin tur är en förutsättning för att kunna generalisera resultaten till hela populationen (ibid.). Ju större så kallat stickprovet är desto säkrare kan man vara på att resultatet är representativt, men det viktiga är att det är slumpmässigt uttaget. Eftersom denna undersökning har ett totalurval så finns inget slumpmässigt urval, och det går därför inte att beräkna sannolikheten för att vårt resultat är representativt för en större population. Men det kan fortfarande vara relevant att ha så många respondenter av enkäten som möjligt då undersökningen vill fånga upp studenternas mångfald i konsumtion av berusningsmedel.

Valet att ha socionomstudenter som målgrupp grundar sig i att det är många som efter sina studier kommer arbeta inom missbruksvården eller på annat sätt komma i kontakt med personer med beroendeproblematik. Grundat i detta kan det vara intressant att undersöka hur alkohol- och narkotikakonsumtionen ser ut inom den grupp som i framtiden kan vara del av att hjälpa människor som hamnat fel i livet just på grund av alkohol och narkotika. Socionomstudenter är dock en relativt divers grupp där det inte är ovanligt att studenterna arbetat i flera år innan studierna och därmed har med sig väldigt olika livserfarenheter gentemot varandra. Det finns även en klar överrepresentation av kvinnliga studenter gentemot manliga inom gruppen. Båda dessa faktorer kan påverka resultaten och göra det svårare att jämföra med andra studier som riktats mot andra grupper av studenter. Men det är även möjligt att denna diversitet gör att gruppen socionomstudenter täcker in egenskaper från flera olika yrkesområden vilket gör att resultaten skulle spegla flera olika aspekter av studenter som helhetlig grupp och därmed är optimal att undersöka.

Eftersom denna studie syftar till att kartlägga olika aspekter av alkohol- och narkotikabruk samt använder ett totalurval så klassas denna undersökning som en faktamässig undersökning enligt hur May (2013) karaktäriserar olika undersökningstyper. May (2013: 118) beskriver fyra olika typer av surveyundersökningar: faktamässig, attitydmässig, socialpsykologisk och förklarande. De andra typerna, förutom faktamässig, undersöker attityder, förhållanden mellan attityd och beteende eller en specifik hypotes (ibid.). I faktamässiga undersökningar är man intresserad av den totala populationen och inte enbart ett urval av den eftersom man i grund och botten vill upprätta en förteckning över hur något ser ut i populationen man

undersöker (May, 2013: 118). Ett totalurval är därför att föredra för denna typ av undersökning (om storlek på urvalet tillåter det), och ett så högt antal respondenter som möjligt ger en mer fullständig kartläggning.

En hög svarsfrekvens innebär ett lågt bortfall för en undersökning. Bryman (2018: 240) beskriver att den andelen av individerna i ens urval som inte är kontaktbara eller avstår från att svara på enkäten är en del av bortfallet. Bortfall är något man alltid måste räkna med när man genomför undersökningar eftersom man inte kan tvinga någons deltagande (ibid.). Svarsfrekvens är den andel deltagare som svarar på enkäten sett i procent (Bryman, 2018: 241). För att öka svarsfrekvensen för vår undersökning skickades en påminnelse till individerna i urvalet en gång, vilket Bryman (2018: 241-242) menar ger en ökad svarsfrekvens för ett litet besvär. Svarsfrekvensen för denna studie blev 23%, vilket motsvarar 215 respondenter. Antal svar som inkom när enkäten skickades ut för första gången var 165 och efter påminnelse skickades så inkom resterande 50 svar. Detta innebär att påminnelsen som skickades ut för denna undersökning var väldigt effektiv.

4.2 Enkätutformning

En enkät kan efterliknas vid en intervju då de fyller samma syfte, nämligen att få svar på de frågor som ställts upp (Barmark & Djurfeldt, 2015: 33–34). Det som skiljer de olika metoderna åt är att enkäter ligger högt i skalan för standardisering genom att upplägget är exakt detsamma för varje individ som deltar till skillnad från en intervjumetod där varje intervju blir unik beroende på hur intervjuobjektet svarar på frågorna som ställs (ibid). Det går såklart att ha fullt strukturerade intervjuer, eller enkäter med öppna frågor, i vilket fall de fyller samma syfte.

Beroende på utformningen av enkätundersökningen tillåter den oss att få information kring flera olika aspekter av studenternas liv. Våra frågeställningar är utformade på ett sätt som har för avsikt att kartlägga hur mycket alkohol och narkotika som konsumeras av socionomstudenter vid Lunds universitet, och om det är vanligt att studenterna var påverkade av alkohol när narkotika testades första gången. För att besvara våra frågeställningar så skickades därför en online-enkät till alla socionomstudenter vid Lunds universitet med exempelvis frågorna (se hela enkäten i bilaga 1):

1) Hur ofta konsumerar du alkohol?

- i) Aldrig
 - ii) Mer sällan än en gång varje månad
 - iii) Varje månad
 - iv) Varje vecka
 - v) Dagligen eller nästan varje dag
- 2) Har du någon gång under studenttiden intagit narkotikaklassade preparat?
- i) Ja
 - ii) Nej
- 3) Var du påverkad av alkohol första gången du använde narkotika
- i) Ja
 - ii) Nej
- 4) Hur ofta blir du påverkad av narkotika?
- i) Har bara testat en eller ett fåtal gånger
 - ii) Varje år eller mer sällan
 - iii) Varje halvår
 - iv) Varje månad
 - v) Varje vecka
 - vi) Dagligen eller nästan varje dag

Frågorna i denna undersökning är inspirerade av AUDIT och DUDIT, vilka är erkända bedömningsinstrument för att kartlägga individers alkohol- och drogvanor (Socialstyrelsen, 2018a; 2018b). AUDIT är ursprungligen framtaget av WHO men har blivit översatt och omarbetat av Hans Bergman för att anpassas till svensk användning (Socialstyrelsen, 2018a). DUDIT har utvecklats av Karolinska Institutet (Berman, Wennberg & Källmén, 2012). Eftersom AUDIT/DUDIT redan existerar som välbeprövade frågebatterier som är utformade för att myndigheter såväl som forskare ska kunna använda dem i kartläggning av alkohol- och narkotikakonsumtion, så valde vi att hämta inspiration därifrån till våra frågor. Exempelvis valde vi att använda samma definition av vad som räknas som "1 glas" av olika alkoholhaltiga drycker som AUDIT använder för att förtydliga frågan kring hur många glas studenterna dricker i genomsnitt vid ett tillfälle. För att förenkla resultathanteringen så har vi valt att inte

skriva ut varje typ av drog, utan samlat ihop liknande droger inom olika kategorier baserat på hur de påverkar användaren. Detta gäller nedanstående fråga:

- 1) Om du svarade ja på ovanstående fråga, vilket/vilka preparat har du använt? (Här kan du välja fler än ett svar)
 - i) Cannabisharts, marijuana, cannabinoider
 - ii) Opiater och syntetiska opiater (heroin, morfin, tramadol)
 - iii) Bensodiazepiner
 - iv) Amfetamin, kokain, metamfetamin
 - v) LSD, svamp, ecstasy (eller annan hallucinogen)
 - vi) Annat

Amfetamin och kokain framställs på helt olika sätt, men båda är centralstimulerande medel som påverkar användaren på ett liknande sätt (Johnson, Richert & Svensson, 2017:79), och därför har de slagits ihop till en gemensam kategori. Av våra olika kategorier så är "LSD, svamp, ecstasy (eller annan hallucinogen)" den kategori med störst svängrum, men gemensamt för alla hallucinogener är att de orsakar ett förändrat medvetandetillstånd hos den som använder denna typ av drog (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 83). LSD och MDMA ses ibland som en egen kategori, men i vår undersökning djupdyker vi inte i effekterna av drogerna och det är därför inte väsentligt för oss att hålla isär LSD och MDMA från övriga hallucinogener.

Anledningen till valet att använda enkäter för insamling av data beror på att vi vill undersöka just utbredningen av användandet av alkohol och narkotika bland socionomstudenter, för vilket en enkätundersökning är den effektivaste metoden. Ytterligare en anledning till valet av enkät var för att det är enkelt att nå ut till ett stort antal respondenter, vilket är viktigt vid denna typ av kartläggande undersökning (Barmark & Djurfeldt, 2015: 82). Det fanns flera anledningar till varför vi valde att utföra enkätundersökningen online, där den starkaste faktorn var att den rådande pandemin förhindrar oss från att besöka de olika klasserna och dela ut en fysisk kopia av enkäten. Instrumentet som användes för att skapa enkäterna var Google Formulär vilket visade sig underlätta möjligheten att föra över respondenternas svar till Googles kalkylark (vilket är Googles version av Excel) för att sedan kopiera in svaren i IBM SPSS-Statistics (vilket är analysprogrammet som användes för att analysera resultaten). Rent praktiskt innebar det att de svar som enkäten genererar överförs till SPSS och kodades på lämpligt vis utifrån frågorna i enkäten. Google Formulär valdes vidare eftersom vi redan

hade kunskap kring hur programmet fungerar, vilket underlättade vid utformningen av enkäten. Fler anledningar vi hade för att välja en online-enkät är att det är lätt att skicka påminnelser om att fylla i enkäten för på så sätt att öka svarsfrekvensen, och för att vi ville att respondenterna skulle svara på alla frågor och inte kunna hoppa över vissa, vilket går att ställa in som funktion i en online-enkät.

Inom det realistiska perspektivet är det möjligt att använda sig av begreppen reliabilitet och validitet eftersom båda begreppen handlar om att få ett så realistiskt resultat som möjligt. Validitet handlar om precisionen av den mätning som görs medan reliabilitet handlar om att undersökningen ska vara replikerbar (Justesen & Mik-Meyer, 2011: 37). För att vi i vår undersökning skulle uppnå hög validitet så krävdes alltså att de frågor vi ställde i enkäten var formulerade på ett sätt så att resultatet från undersökningen gav svar på våra frågeställningar. För att en studie ska ha hög validitet krävs alltså att den mäter vad den påstår att den ska mäta (ibid. 37). För att en undersökning även ska uppnå hög reliabilitet krävs att den metod som används ska generera samma resultat oavsett vilka individer som svarar på undersökningen så länge man utför undersökningen på ett urval som är representativt av samma målgrupp (Bryman, 2018: 72). "Reliabilitet handlar i grunden om frågor som rör måttens och mätningarnas pålitlighet och följdriktighet." (Bryman, 2018: 207). För att nå hög reliabilitet behöver en studies mätresultat ge värden som antingen kan efterliknas vid andra redan genomförda studier, alternativt generera liknande resultat vid upprepade mättillfällen. Resultatet för en studie blir mer trovärdigt när det finns oberoende multipla resultat som visar samma eller likvärdiga samvariationer. Reliabiliteten för vår studie avgörs därmed genom att resultaten som vår enkät genererar stämmer någorlunda överens med tidigare liknande forskning som utförts med liknande målgrupp. Något som också skapar hög validitet är att anknyta en pilotstudie till sin huvudstudie där man kan be människor i sin närhet fylla i den och berätta om deras erfarenhet av mätinstrumentet (Barmark & Djurfeldt, 2015: 54). Om det framkommer att någonting inte fungerar som det ska kan man ändra detta inför huvudundersökningen.

4.3 Pilotstudie

Innan enkäten skickades ut till målgruppen så prövades den först på en försöksgrupp för att kontrollera att allting fungerade som det var tänkt. Bryman (2018: 332) skriver att en pilotundersökning kan ge de som studerar ett fenomen större förståelse för hur deras

mätinstrument fungerar. Och genom att vi själva deltog i pilotundersökningen kunde vi dessutom uppmärksamma hur vissa funktioner skulle komma att se ut för respondenterna och ändra dem så enkäten blir smidigare att svara på (Barmark & Djurfeldt, 2015: 68). Ytterligare en positiv inverkan av att använda pilotstudier är att det ger den som utför undersökningen tillfälle att se över om instruktioner är tydliga (Bryman, 2018: 332). Eftersom de som svarade på vår pilotenkät är bekanta till oss så hade vi möjlighet att be dem beskriva hur de uppfattade enkäten även om det inte fanns några frågor kring det, vilket bidrog till att säkerställa att våra frågor var tydliga och utformade på ett vis som möjliggjorde sanningsenliga svar.

Minimikravet för att det ska räknas som en pilotundersökning är att den ska utföras på en mindre grupp ur den tilltänkta målgruppen (Barmark & Djurfeldt, 2015: 68). Eftersom urvalet för vår undersökning är ett totalurval så ville vi inte skicka pilotundersökningen till de som faktiskt ingick i vårt urval, utan rekryterade genom ett bekvämlighetsurval istället människor i vår närhet som är eller nyligen har varit studerande vid ett universitet och bad dem testa enkäten. Sammanlagt hade pilotstudien 21 respondenter (inklusive vi två som utformat den) vilket möjliggjorde en inblick i hur respondenternas svar kommer redovisas av Google Formulär för den huvudsakliga undersökningen.

4.4 Bearbetning och analys

Analys och tolkning av data som samlades in genom online-enkäten genomfördes med programmet IBM SPSS-Statistics. SPSS är en plattform för att hantera samt analysera data och det går att redovisa och presentera resultat av analyser genom att skapa olika diagram och tabeller utifrån ens insamlade data. Med hjälp av programmet gjordes univariata och bivariata analyser för att titta på frekvenser av olika svar och se om det går att hitta några tydliga samvariationer mellan två variabler. En univariat analys undersöker en variabel i taget (Bryman, 2018: 411). För vår studie handlade det om exempelvis frekvensen av socionomstudenters konsumtion av olika typer av droger. En bivariat analys undersöker istället samvariation mellan två variabler (Edling & Hedström, 2003: 51). En bivariat analys för vår undersökning var exempelvis att vi tittade på hur ofta respondenterna konsumerar alkohol i förhållande till hur mycket de dricker i genomsnitt vid varje tillfälle.

När respondenternas svar inledningsvis överfördes till SPSS så var de kodade som bokstäver och inte siffror, vilket skapade en del problem för analysen eftersom SPSS inte kan göra

bivariata analyser om variablerna inte är numeriska. Detta löstes genom att koda om alla variabler till siffror. Till exempel kodades svarsalternativen "Helsingborg" och "Lund" (på frågan om vilken studieort studenten har) om till variabelvärde 1 och variabelvärde 2. När kodningen var klar så skapades en rad univariata diagram över exempelvis vilka olika sorters narkotika som använts av socionomstudenterna och hur ofta respondenterna uppgett att de dricker alkohol. Svaren på frågan om hur ofta respondenterna drack alkohol kodades dessutom om en extra gång för att skapa en översikt över hur många respondenter som konsumerade alkohol eller inte, vilket innebär att svar som "Sällan" eller "Dagligen" blev till "Ja" och de som svarat "Aldrig" blev "Nej".

När man ska bestämma hur man vill presentera ett resultat, genom exempelvis ett diagram, så kan man titta på skalnivån som variabeln befinner sig på (Barmark & Djurfeldt, 2015: 115). Olika skalnivåer är nominal, ordinal, intervall och kvotskalor (Barmark & Djurfeldt, 2015: 16). För denna undersökning bestod enkäten mestadels av antingen typen nominal- eller ordinalskala, vilket ses som en kvalitativ variabel (ibid. 115). Diagrammen som skapades var antingen stapeldiagram eller cirkeldiagram och redovisar univariata analyser. Utöver diagrammen så framtoogs även korstabeller som redovisar de bivariata analyserna, exempelvis genomsnittliga alkoholmängden i förhållande till hur ofta studenterna dricker. Korstabeller har varit gynnsamma för analysen av data till denna undersökning då vi fått in relativt få observationer för de frågor som behandlades i de bivariata analyserna (Barmark & Djurfeldt, 2015: 137). Tabeller skapades också för vissa univariata analyser och för att visa medelvärde samt standardavvikelse för exempelvis ålder. Dessa tabeller och diagram presenteras i uppsatsens resultatavsnitt och/eller i bilagorna.

4.5 Etiska överväganden

Eftersom användning av narkotika i Sverige är olagligt kan det vara uthängande att be studenter svara på frågor om detta framför andra personer och det är stor risk att de kan känna sig dömda av sina kamrater om de inte är av samma åsikt kring användning av narkotikaklassade preparat. Genom att välja online-enkäter möjliggjorde det för studenten att sitta ensam hemma och svara på enkäten i lugn och ro utan någon som läste över axeln.

Vetenskapsrådet beskriver en etiskt övervägd studie som något som visar respekt för det mänskliga värdet och att mänskliga rättigheter samt friheter finns i åtanke (Svensson &

Ahrne, 2015: 29). Vetenskapsrådet skriver att sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och integritet är de fyra grundprinciper som alla forskare måste förhålla sig till när de utför en undersökning (Vetenskapsrådet, 2017: 40). Sekretess i detta sammanhang innebär ett skydd mot att enskilda respondenter inom en studie eller att personliga uppgifter om respondenten röjs (SFS 2009:400, 24 kap 3§). Tystnadsplikt gäller om forskarna har tillgång till sekretessbelagda uppgifter om respondenterna, vilka då täcks av tystnadsplikten (Vetenskapsrådet, 2017: 40). Anonymitet innebär att respondenternas svar avidentifieras för att det inte ska gå att spåra ett svar tillbaks till en viss respondent, och integritet handlar om att skydda respondenterna från insyn i deras privatliv (ibid).

I enlighet med Vetenskapsrådets anvisningar så har vi gjort vår enkät helt anonym och avidentifierad, och all data som samlats in har endast använts för just denna undersökning och skall därefter bli raderad. Om en respondent tror att någonting kan gå att spåras tillbaka till personen, eller om respondenten inte vill lämna ut information till oss kring användning av alkohol och/eller narkotika, så har denne haft valet att inte delta i undersökningen. För att bevara respondentens integritet så har vi dessutom inte skrivit kring enskilda studenters svar eller någonting som pekar ut en viss student eller grupp. En online-enkät ger dessutom större möjlighet för anonymitet mot oss som undersöker då vi inte kan se vem som fyllt i vilket enkätformulär, utan endast kan se hur en för oss okänd person svarat. Vid utskicket av enkäten har vi förklarat syftet med undersökningen, att det är frivilligt att delta, att respondenten kan avbryta enkäten när hen vill och att den är helt anonym (Bryman, 2018: 170).

4.6 Arbetsfördelning

Arbetsfördelningen för denna uppgift bestod i huvudsak av att Olsson letade efter användbara källor, utförde utskick till alla respondenter, och gjorde dataanalyser. Granström sammansatte frågor till enkäten, har utfört matematiska beräkningar, givit förslag på analyser som kan göras i SPSS och tolkat resultaten. Granström skötte även kunskapsutvinningen av den tidigare forskningen som hittades. Olsson skötte kontakten för att rekrytera respondenter medan Granström höll mestadels i all kontakt till handledare. Granström har varit huvudskribent av problemformulering, kunskapsläge och analysen medan Olsson har huvudsakligen skrivit teori och resultat. Granström har också haft rollen som slutgiltiga kontrollanten över den text som skrivits för att texten ska se enhetlig ut.

5 Resultat

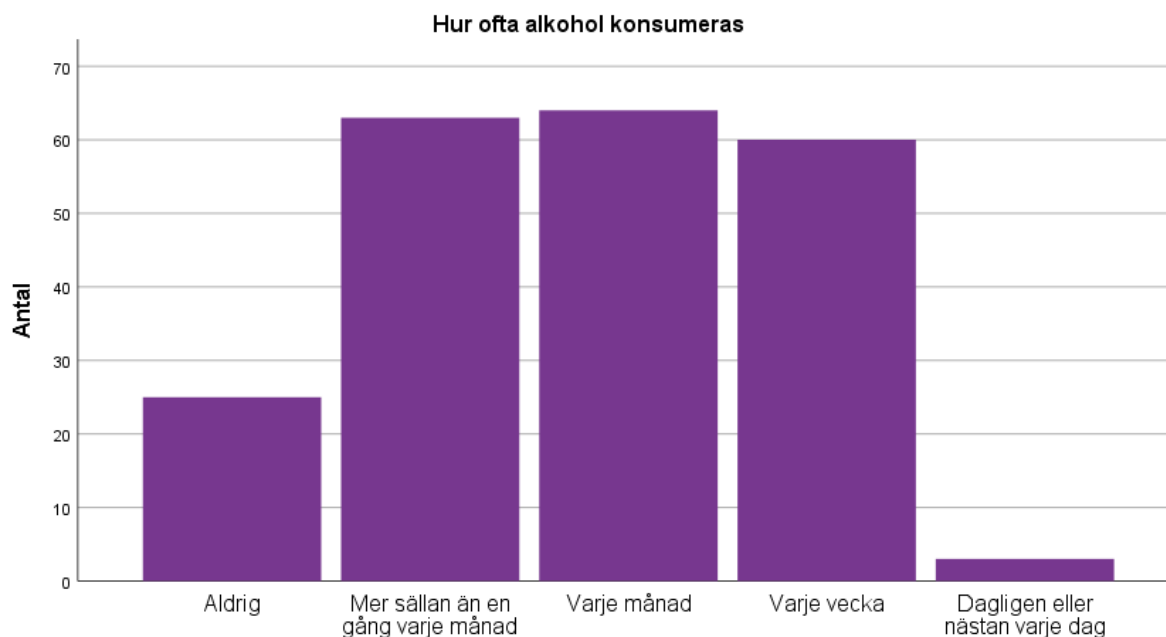
Åldersfördelningen för våra respondenter är 19–52 år, och medelvärdet är 25,92 år med en standardavvikelse på 6,57. 63 procent av respondenterna var mellan 20–25 år.

Könsfördelningen för undersökningen blev (med marginal för avrundning) 82 procent kvinnor, 16 procent och 1 procent med annan könsidentitet. Kvinnorna består av 177 individer, männen av 38 och annan könsidentitet 3. Gällande studieort så tillhörde 31 procent av respondenterna Helsingborg och resterande 69 procent tillhörde Lund. Respondenterna från Lund uppgår alltså till drygt $\frac{2}{3}$ av de 215 socionomstudenter som svarat. Det var störst andel av respondenterna som tillhörde termin 6, och minst andel från termin 2.

5.1 Alkohol

Diagram 1 visar att av socionomstudenterna som besvarat enkäten så är det endast cirka en tiondel som aldrig dricker alkohol. Det är ganska lika andelar av respondenterna som svarat att de dricker “Varje vecka”(28%), “Varje månad”(30%) och “Mer sällan än en gång varje månad” (29%), medan det är en väsentligt mindre andel som uppgett att de dricker “Dagligen eller nästan varje dag”(1%). Det sammanlagda antalet som konsumerat alkohol är 190 individer. Medelåldern för dem som konsumerar alkohol är 26 år. Uttryckt i procent är det 88 procent av respondenterna som konsumerar alkohol och 12 procent som inte gör det.

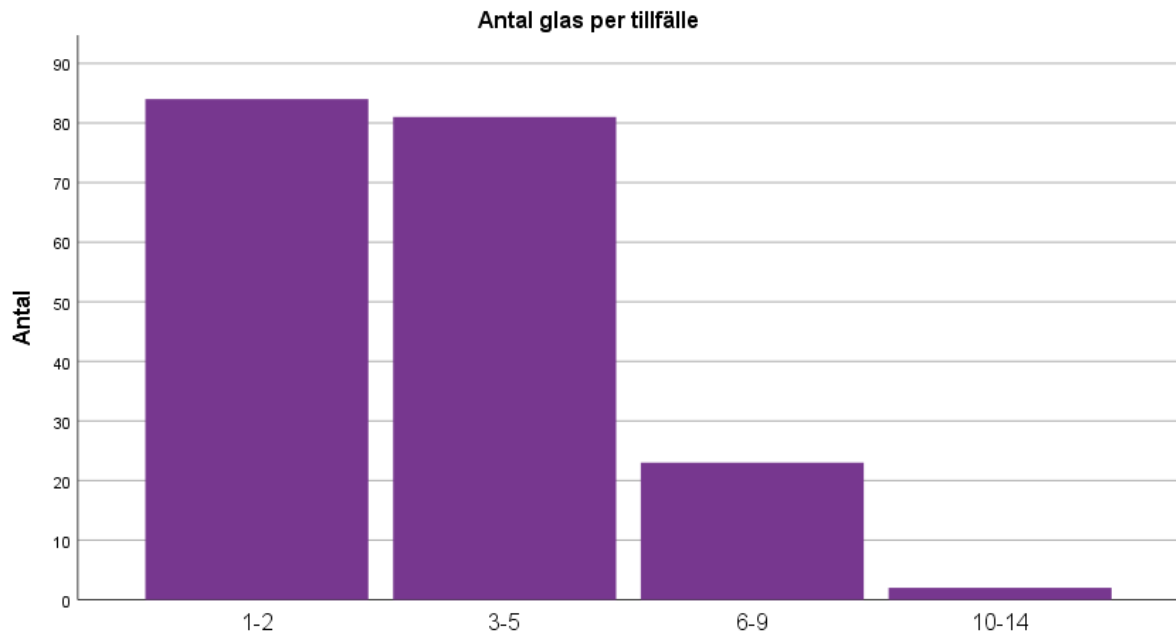
Diagram 1 - Hur ofta respondenterna uppgett att de konsumerar alkohol

Notera att den procentuella andelen som beräknas nedan i denna del är utifrån de 190 socionomstudenter som rapporterat att de konsumerar alkohol. De 25 studenter som svarat att de aldrig konsumerar alkohol räknas alltså inte in i nedanstående diagram.

I diagram 2 redovisas hur många glas som respondenterna uppgett att de dricker vid varje tillfälle. Definitionen för vad som anses vara ett glas finns i bilaga 1 - frågeformulär. Andelen respondenter som dricker 1-2 glas (44%) och 3-5 glas (43%) i genomsnitt per tillfälle är avsevärt högre än de studenter som uppgett att de dricker 6-9 (12%) eller 10-14 glas (1%). I frågeformuläret hade frågan på hur många glas respondenten i genomsnitt drack vid varje tillfälle ytterligare två svarsalternativ; 16-21 glas och 21+ glas. Dessa kategorier är inte representerade i diagram 2 eftersom det inte var några respondenter som valde de svarsalternativen.

Diagram 2 - Antalet glas som konsumeras i genomsnitt vid varje tillfälle

Medelvärdet för hur många glas respondenterna konsumerar vid varje tillfälle är 2,55-4,25 glas. Detta beräknas genom att addera det totala antalet glas som konsumerats och sedan dividera summan med antal respondenter. Eftersom svarsalternativen är skrivna som ett intervall så måste både det högsta möjliga medelvärdet och det lägsta möjliga medelvärdet beräknas. Nedan visas de matematiska beräkningar som använts för att beräkna medelvärdet. I vänster kolumn visas det lägsta medelvärdet, och i den högra visas det högsta.

$$84 \times 1 = 84$$

$$81 \times 3 = 243$$

$$23 \times 6 = 138$$

$$2 \times 10 = 20$$

$$(84 + 243 + 138 + 20) / 190 = 2,55$$

$$84 \times 2 = 168$$

$$81 \times 5 = 405$$

$$23 \times 9 = 207$$

$$2 \times 14 = 28$$

$$(168 + 405 + 207 + 28) / 190 = 4,25$$

Diagram 3 redovisar hur ofta respondenterna svarat att de blir kraftigt påverkade av alkohol. 23 procent av respondenterna valde alternativet “Aldrig”, 59 procent av respondenterna valde mer sällan än en gång i månaden, 17 procent av respondenterna valde “Varje månad” och 1 procent valde “Varje vecka”. Där fanns även ett svarsalternativ som var “Dagligen eller nästan varje dag” men ingen av respondenterna valde detta alternativ.

Diagram 3 - Frekvensen av kraftig påverkan av alkohol

20 personer (motsvarande 11%) svarade att det har hänt under studietiden att de inte kunnat avstå från alkohol även om de ville.

5.2 Narkotika

Antalet respondenter som uppgett att de testat narkotika under studietiden är 38 stycken, medan 177 uppgett att de inte testat. Eftersom antalet är färre än 100 studenter blir det tydligare att skriva ut antal respondenter istället för procentuell andel. De 38 individer som tagit narkotika utgör 18 procent av alla 215 respondenter.

Tabell 1 redovisar hur respondenterna svarat på tvåvalsfrågor kring narkotikakonsumtion. Utav de 38 respondenterna som tagit narkotika under studietiden så var det 8 personer som svarade “Ja” och 30 personer som svarade “Nej” på frågan om de var studerande vid ett universitet första gången de testade narkotika. Det var 16 personer som svarade att de var

påverkade av alkohol första gången de testade narkotika, och 15 personer som svarat att de testade narkotika första gången i samband med en fest. Det var endast två studenter som svarat att de inte kunnat avstå från att ta narkotika även om de ville, och det var en klar majoritet (35 av 38 respondenter) som svarat att de blev erbjudna narkotika första gången de testade istället för att söka upp det själv.

Tabell 1 - Denna tabell illustrerar vad studenterna svarat på frågor med två svarsalternativ

	Ja	Nej
Har du någon gång under studietid intagit narkotikaklassade preparat?	38	177
Var du studerande vid ett universitet när du testade narkotika för första gången?	8	30
Var du påverkad av alkohol första gången du använde narkotika?	16	22
Var det i samband med en fest som du använde narkotika för första gången?	15	23
Har det hänt under din studietid att du inte kunnat avstå från att ta narkotika även om du ville?	2	36
	Blev erbjuden	Sökte upp själv
Var det någon som erbjöd dig narkotika första gången du testade eller sökte du upp det själv?	35	3

Notera att diagrammen nedan redovisar svaren från de 38 respondenter som uppgett att de konsumerat narkotikaklassade preparat under studietiden. Resterande 177 respondenter som uppgett att de inte använt narkotika under studietiden räknas alltså inte in i nedanstående diagram.

Diagram 4 redogör för vilka typer av narkotikapreparat som respondenterna som testat narkotika under studietiden uppgett att de använt. Frågan som diagram 4 är baserad på var en flervalfråga, vilket innebar att en individ kunde välja mer än ett svarsalternativ. Diagrammet visar att av de olika kategorierna av narkotika så har “Cannabisharts, marijuana och cannabinoider” överlägset flest användare (35 studenter). Den kategori som hade näst flest användare var “Amfetamin, kokain och metamfetamin” med 13 användare, och tredje flest var kategorin “LSD, svamp, ecstasy (eller annan hallucinogen)” med 9 användare. Slutligen hamnade “Opiater och syntetiska opiater” på delad fjärdeplats med “Bensodiazepiner” med 3 användare var.

Studenterna hade även möjlighet att lägga till egna svarsalternativ på denna frågan om de förvalda kategorierna inte täckte in vad studenten använt för preparat. En respondent la till svaret “MDMA”, men eftersom det är en hallucinogen så räknas det svaret till kategorin “LSD, svamp, ecstasy (eller annan hallucinogen)” och visas därmed inte som en egen kategori i detta diagram.

Diagram 4 - Olika narkotikasorter som respondenterna uppgett att de har använt

Diagram 5 beskriver hur vanligt förekommande det är för respondenterna att vara påverkade av narkotika. Hälften av respondenterna (19 respondenter) svarade att de bara testat narkotika “En eller ett fåtal gånger” medan det endast är 2 individer som svarat “Varje månad”, 2 individer som svarat “Varje vecka” och 1 individ som svarat “Dagligen eller nästan varje dag”.

Diagram 5 - Hur ofta respondenterna uppgett att de blir påverkade av narkotika

Diagram 6 visar i vilka situationer som respondenterna uppgett att de har använt narkotika. På denna fråga kunde respondenterna välja fler än ett alternativ, och svarsalternativen “På privat fest” och “Hemma med vänner” är de klart vanligaste svaren med 31 stycken respektive 28 stycken svar. Denna fråga tillät dessutom respondenterna att lägga till egna svarsalternativ om de ansåg att något alternativ saknas, vilket ledde till att två respondenter la till svarsalternativet “På festival”.

Diagram 6 - I vilka sammanhang som respondenterna uppgett att narkotika har använts

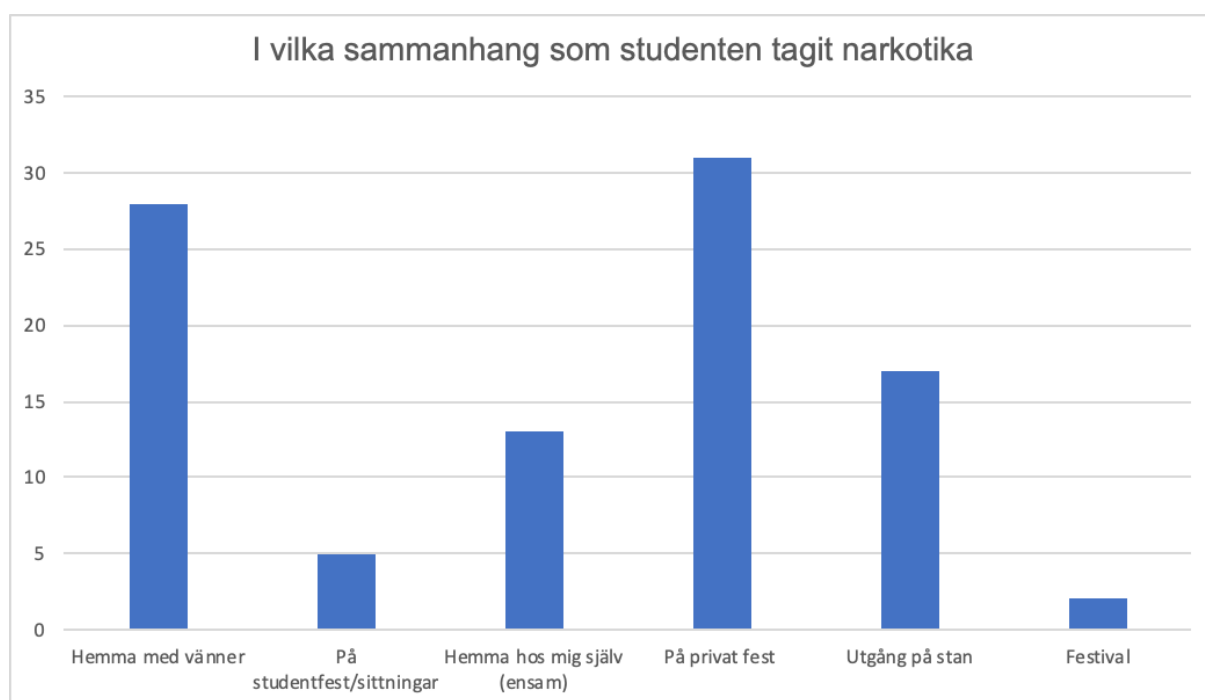
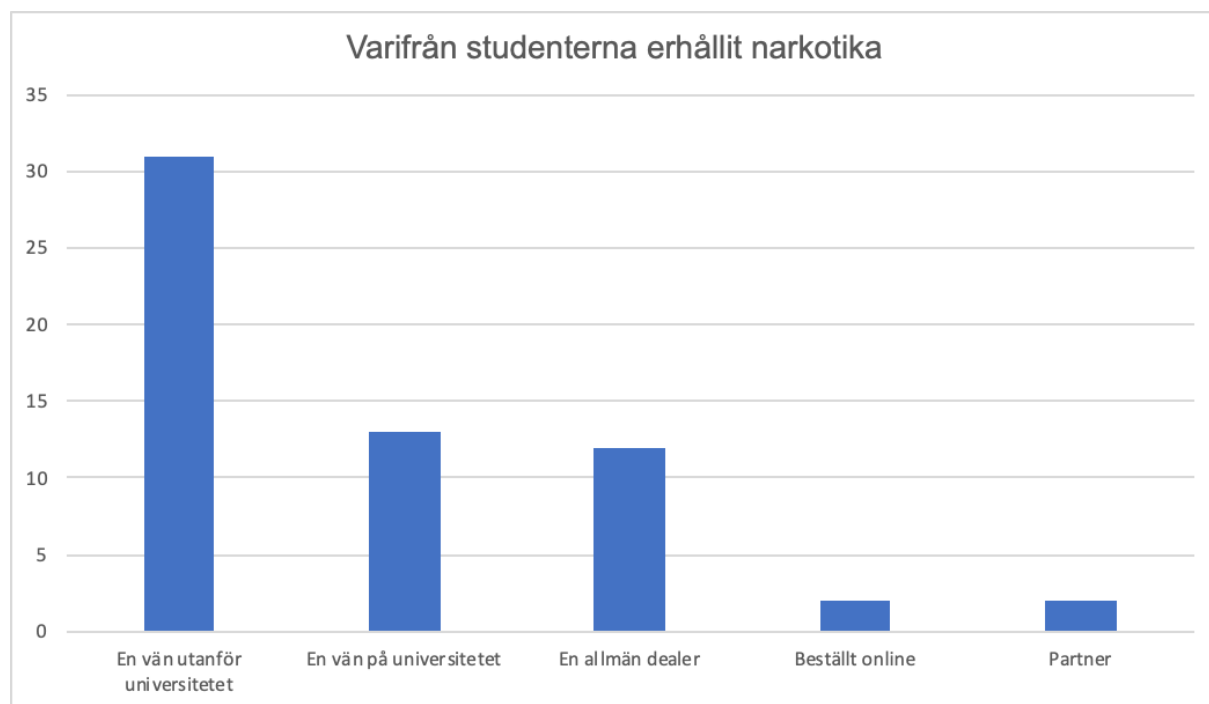

Diagram 7 beskriver hur studenterna fått tag på narkotika. Frågan är en flervalsfråga vilket gjorde att studenterna kunde svara med ett eller flera svar. Svartalernativet “En vän utanför universitet” har kryssats i av flest respondenter (31 stycken) medan svartalernativen “En vän på universitetet” och “En allmän dealer” har 13 respektive 12 svar. Frågan gav möjlighet för respondenten att själv lägga till svartalernativ om de ansåg något saknas, vilket ledde till att två respondenter lade till “Partner” som alternativ.

Diagram 7 - Varifrån studenterna uppgett att de fått tag på narkotika

Utav de studenter som svarat att de använt narkotika under studietiden så har majoriteten av dem använt narkotika någon gång under de senaste 12 månaderna. Relativt till alla respondenter som någon gång använt narkotika så är det väldigt få som uppgett att de använt på senaste tiden (“Senaste 30 dagarna”: 2 stycken, “Senaste 7 dagarna”: 3 stycken och “Idag”: 1 stycken)

5.3 Bivariata analyser

Tabell 2 visar hur ofta respondenterna konsumerar alkohol i förhållande till vilken könsidentitet de uppgett att de tillhör. På grund av det antal som svarade att de tillhörde annan könsidentitet bestämdes det att inte redovisa deras svar vad gäller hur de olika kategorierna

svarat på enskilda frågor. Det finns en risk att det går att utpeka de enskilda individerna på grund av det låga svarsantalet, samt att i och med det låga antalet blir det svårt att göra någon analys utifrån denna kategori. Tabellen visar att majoriteten av både männen och kvinnorna som svarat på enkäten har druckit alkohol någon gång.

Tabell 2 - hur ofta studenterna konsumerar alkohol i förhållande till könstillhörighet

Hur ofta konsumerar du alkohol?

antal (procent)

Kön	Aldrig	Mer sällan än en gång varje månad	Varje månad	Varje vecka	Dagligen eller nästan varje dag	Total
Kvinna	20 (11,3%)	56 (31,6%)	50 (28,2%)	49 (27,7%)	2 (1,1%)	177
Man	4 (11,4%)	6 (17,1%)	13 (37,1%)	11 (31,4%)	1 (2,9%)	35
Total	25	63	64	60	3	215

I tabell 3 beskrivs hur många respondenter som använt narkotika i relation till deras rapporterade könstillhörighet. Av respondenterna är det 28 kvinnor som angivit att de använt narkotika, vilket motsvarar 16 procent av alla kvinnliga respondenter. Av männen är det 9 personer, vilket motsvarar 26 procent av alla manliga respondenter. Det är alltså fler kvinnor till antalet som använt narkotika medan det är en större procentuell andel av männen som använt narkotika.

Tabell 3 - Konsumtion av narkotika i förhållande till vilket kön respondenten tillhör

Om man intagit narkotika eller ej	Kvinna antal (procent)	Man antal (procent)
Ja	28 (15,8%)	9 (25,7%)
Nej	149 (84,2%)	26 (74,3%)
Total	177	35

Tabell 4 visar hur mycket alkohol som respondenterna dricker vid varje tillfälle i förhållande till hur ofta de konsumerar alkohol. Den visar att 165 av 190 respondenter dricker antingen 1-2 eller 3-5 glas per tillfälle oavsett hur frekvent de dricker. Den största enskilda kategorin är de 34 respondenter som dricker 1-2 glas "Mer sällan än en gång varje månad". Det är en kraftigt minoriteter som uppgett att de dricker dagligen eller 10-14 glas per tillfälle (3 respektive 2 respondenter av 190)

Tabell 4 - Alkoholmängd i förhållande till hur ofta studenten konsumerar alkohol

Alkoholmängd i antal glas per tillfälle

Hur ofta man konsumerar alkohol	1-2	3-5	6-9	10-14	Total
Mer sällan än en gång i månad	34	23	6	0	63
Varje månad	24	33	6	1	64
Varje vecka	23	25	11	1	60
Dagligen eller nästan varje dag	3	0	0	0	3
Total	84	81	23	2	190

6 Analys & Diskussion

De frågeställningar som satts upp för denna undersökning är "Hur ser konsumtionen av alkohol och narkotika ut bland socionomstudenter vid Lunds universitet?", "Varför använder socionomstudenter vid Lunds universitet alkohol och/eller narkotika?" och "Finns det skillnader i konsumtion av alkohol och narkotika mellan män och kvinnor?" Totalt hade denna undersökning 215 respondenter, varav 190 konsumerat alkohol och 38 konsumerat narkotika. I detta avsnitt besvaras våra frågeställningar och de viktigaste resultaten från enkätundersökningen tolkas och diskuteras.

Frågan "Hur ser konsumtionen av alkohol och narkotika ut bland socionomstudenter vid Lunds universitet?" består av två delar: alkoholkonsumtion och narkotikakonsumtion. För att besvara båda delar måste flertalet faktorer räknas in. Låt oss börja med alkoholkonsumtionen: Det är främst två faktor som spelar in i hur stor alkoholkonsumtionen är, varav den första är

hur ofta som studenterna dricker. Resultatet av den frågan visar att det var en ganska jämn fördelning mellan respondenter som dricker “Mer sällan än en gång i månaden”, “Varje månad” och “Varje vecka” och en väldigt liten andel som dricker “Dagligen eller nästan varje dag”. Det är svårt att bedöma regelbundenheten i att dricka “Mer sällan än en gång i månaden”, men de andra två kategorierna kan anses vara regelbunden konsumtion eftersom det sker vid upprepade tillfällen med relativt jämna mellanrum.

Den andra faktorn som spelar in för att besvara hur alkoholkonsumtionen ser ut är hur stor mängd som konsumeras vid varje tillfälle. Svaren från enkäten visar att av de 190 respondenter som uppgett att de dricker alkohol, varav det är 44 procent som dricker 1-2 glas och 43 procent som dricker 3-5 glas i genomsnitt per tillfälle. Genom att kombinera resultaten av de två frågorna går det att få en översikt över hur mycket alkohol som konsumeras. Tabell 4 visar hur många glas respondenterna dricker i genomsnitt vid varje tillfälle i förhållande till hur ofta de dricker alkohol, vilket ger en överblick över hur hög alkoholkonsumtionen som helhet är bland respondenterna. Svaret på hur mycket alkohol som socionomstudenter vid Lunds universitet konsumerar är alltså att den största kategorin är studenterna som konsumerar 1-2 glas mer sällan än varje månad, men av de som konsumerar regelbundet är det vanligast att de dricker 3-5 glas varje månad. Medelvärdet för hur många glas som konsumeras vid varje tillfälle (oberoende av hur ofta) är 2,55-4,25 glas.

Tabell 4 visar även tydligt att det är mest vanligt förekommande att studenterna konsumerar 1-2 och 3-5 glas per tillfälle oavsett hur lång tid det är emellan tillfällena, vilket tyder på att det inte är hur stor mängd de konsumerar vid varje tillfälle som är avgörande för den totala konsumtionen utan hur frekvent de dricker. Detta antagande stöds av att det är betydligt färre respondenter som uppgett att de dricker 6-9 och 10-14 glas per tillfälle och därför inte påverkar medelvärdet för antal glas per tillfälle särskilt mycket. Medelvärdet för alla 190 respondenter är 2,55-4,25 glas per tillfälle, men om de totalt 25 respondenter som uppgett 6-9 och 10-14 glas inte räknas med så är medelvärdet istället 1,98-3,47 glas per tillfälle. Det innebär att de 25 respondenter som ingår i kategorierna 6-9 glas och 10-14 glas endast höjer medelvärdet med 0,57-0,78 glas per tillfälle.

Angående hur mycket narkotika som konsumeras av socionomstudenter vid Lunds universitet så går det inte att besvara frågan genom att undersöka hur stor mängd narkotika som används

eftersom mängden som brukas vid varje tillfälle varierar kraftigt mellan olika preparat hur mycket som krävs för en dos för olika individer. Det är individens toleransnivå för ämnet som avgör hur mycket just den individen behöver av ett preparat för att bli hög (Johnson, Richert & Svensson, 2017: 62). Svaren på frågor kring omständigheter kring studenternas narkotikakonsumtion visar att hälften (19 av 38 stycken) av respondenterna endast har testat narkotika en eller ett fåtal gånger och att det endast är 5 respondenter som kan anses använda narkotika regelbundet (varje månad, varje vecka eller dagligen eller nästan varje dag). Svaren på när studenterna senast använde narkotika visar att det endast var 6 studenter som använt narkotika de senaste 30 dagarna, senaste 7 dagarna eller samma dag som de svarade på enkäten och de resterande 32 respondenterna hade använt narkotika antingen det senaste året eller för mer än ett år sedan. Baserat på alla dessa observationer så besvaras frågan på hur mycket narkotika som socionomstudenter vid Lunds universitet konsumerar genom att säga att det är 5 av 215 respondenter som använder narkotika regelbundet, medan 32 av 215 respondenter har testat narkotika under deras studietid vid ett universitet.

Det har tidigare utförts undersökningar kring alkohol- och narkotikakonsumtion vid Lunds universitet, dock inte på endast specifikt socionomstudenter. En av dessa är *Alcohol, Drugs and Student Lifestyle - A study of the Attitudes, Beliefs and Use of Alcohol and Drugs among Swedish University Students* skriven av Sandra Bullock (2004) som undersökt alkohol- och narkotikakonsumtion på bland annat Lunds universitet. Precis som vår studie så var Bullocks (2004) studie en tvärsnittsstudie som undersökte hur alkohol- och narkotikakonsumtionen såg ut just vid undersökningstillfället (höstterminen 2003) och visar därför inte på någon förändring över tid. Bullocks (2004) undersökning var väsentligt mycket större än vår undersökning, men vissa av våra frågor är ändå lika. Exempelvis så ställde båda studier frågor kring vilken typ av droger som studenterna använt och hur ofta studenterna använt narkotika. Även om Bullocks undersökning inbegriper studenter även från universitet/högskolor i Kalmar, Växjö och Umeå, och är inte specificerad till socionomstudenter, så är det ändå intressant att göra jämförelser med vår undersökning eftersom studenter i allmänhet är en väldigt homogen grupp (Bryman, 2018: 243) och det är därmed intressant att göra jämförelser för att se om det finns några likheter och skillnader mellan våra resultat och Bullocks resultat.

Resultaten från båda undersökningar kring vilken typ av drog som är vanligast förekommande är i huvudsak detsamma, dock så har vi använt olika klassificeringar av olika droger. Bullock (2004) har efterfrågat användningen av varje drog för sig, medan vi har kategoriserat dem

utefter vilka droger som fungerar på liknande sätt. Bullocks (2004) resultat säger att cannabis är vanligast, därefter amfetamin och tredje vanligast är ecstasy. Vår undersöknings resultat säger att cannabis, marijuana och cannabinoider är mest vanligt, därefter amfetamin, kokain och metamfetamin, och tredje vanligast är LSD, svamp, ecstasy (eller annan hallucinogen). Att cannabis är den vanligaste drogen överensstämmer även med vad CAN (2019b: 24) rapporterat som den vanligaste förekommande drogen bland vuxna i Sverige, och även mer så sett endast inom åldersintervallet 17-29 år (ibid.). Medelåldern för respondenterna i vår undersökning är 26 år, vilket gör att en jämförelse mellan CANs rapport och vårt resultat är relevant.

Gällande hur ofta studenterna använt narkotika så har vår undersökning använt olika både frågor och svarsalternativ än vad Bullock (2004) har, men resultaten från båda undersökningar lutar ändå i samma riktning. I vår undersökning ställde vi frågan "Hur ofta blir du påverkad av narkotika?" på vilken 50 procent (19 personer) av respondenterna svarade att de endast testat en eller ett fåtal gånger. Bullock (2004) ställde istället frågan om hur många gånger respondenterna använt specifikt cannabis, på vilken 50 procent av respondenterna från Lunds universitet svarat att de använt cannabis 1-4 gånger under deras livstid. Det går att göra denna jämförelse eftersom 35 av 38 respondenter på vår undersökning uppgett att de använt cannabis, marijuana eller cannabinoider, och eftersom cannabis är den klart främst använda drogen för Bullocks (2004) respondenter (32% gentemot 5 procent och 4 procent som använt amfetamin respektive ecstasy). 1-4 gånger kan dessutom överensstämma med att använda "en eller ett fåtal gånger".

Jämförelsen blir ännu mer framträdande om man dessutom räknar in de som svarat att de blir påverkade av narkotika "Varje år eller mer sällan" från vår undersökning och om man räknar med de som uppgett att de använt cannabis 5-10 gånger i Bullocks (2004) undersökning. Då blir liknelsen istället mellan 71 procent som använt cannabis 1-10 gånger under livet och 71 procent som uppgett att de blivit påverkade av narkotika högst en gång om året eller mer sällan. En översikt av båda dessa undersökningars resultat visar alltså att de flesta studenter som endast använt specifikt cannabis eller övrig narkotika inte använt regelbundet utan endast deltagit i kontextbundet eller experimentellt bruk. Antagandet om att användandet av narkotika är kontextbundet kans stärkas av att 31 av 38 respondenter i vår undersökning har uppgett att de använt narkotika i samband med en privat fest, och 28 respondenter uppgett att de använt hemma med vänner. Både användning på en privat fest och hemma med vänner

inbegriper ett socialt sammanhang, vilket ökar chansen för att användningen är bunden till den sociala aspekten och inte själva drogen i sig självt. Det var dessutom väldigt få studenter (5 stycken) som uppgett att de använt narkotika på en studentfest/sittning trots att det var många som svarat att de använt på en privat fest, och endast en dryg tredjedel (13 stycken) som fått tag på droger genom en vän på universitetet. Detta indikerar att narkotikakonsumtion inte är kopplat till studentlivet specifikt, utan istället är ett generellt ungdomsbeteende.

Både Bullocks (2004) och vår undersökning visar att det är en ojämn fördelning mellan män och kvinnor i förhållande till narkotikakonsumtion. Bullocks undersökning redovisar att det är nästan dubbelt så många av männen som använt cannabis under året innan undersökningen utfördes (12% av männen, 7% av kvinnorna). Våra resultat var mer lika: 26 procent av de manliga respondenterna har testat narkotika och 16 procent av de kvinnliga. Bullock presenterar dessutom procentandelen studenter vid ett visst program som använt cannabis de senaste 12 månaderna, och för "social work" var det 6 procent av respondenterna. Utav våra respondenter (vilka endast är "social work" studenter) var det 18 procent som uppgav att de använt narkotika under studietiden.

En intressant skillnad mellan undersökningarna är att vår undersökning visar att en väsentligt större andel av både våra manliga och kvinnliga respondenter uppgett att de använt narkotika gentemot Bullocks respondenter, och totalt sett även en större del av alla som svarat på denna enkät gentemot de socionomstudenter som deltagit i Bullocks undersökning. Detta kan indikera att det skett en ökning av narkotikakonsumtion bland socionomstudenter sedan Bullock utförde sin undersökning. Att det skulle ha skett en ökning av narkotikakonsumtion ligger även i enlighet med vad CAN har rapporterat för hela den Svenska befolkningen (CAN, 2019b: 6). Vid denna jämförelse måste man dock ha i åtanke att Bullock (2004) presenterar det sammanlagda resultatet från alla socionomstudenter vid 4 olika svenska universitet, där Lunds universitetsstudenter är den grupp med högst konsumtion. Detta innebär att procentandelen av alla socionomstudenter som använt cannabis som Bullock presenterat kan ha blivit påtagligt förminskad av de andra universitetens deltagande i undersökningen. Det är dock inte orimligt att anta att det ändå skett en ökning av narkotikakonsumtion, men möjligtvis inte att det gått från 6 procent till 18 procent på bara 17 år.

Det är även intressant att titta på Bullocks (2004) undersökning gällande könstillhörighet i förhållande till alkoholkonsumtion. Bullocks (2004) undersökning visar en markant skillnad i alkoholkonsumtion mellan män och kvinnor. Det redovisas att männen dricker mer regelbundet än kvinnorna, och att männen binge dricker nästan dubbelt så ofta. Även White & Hingsons (2013), som gjort en studie kring collegestudenters alkoholvänor, redovisar att det är fler män som binge dricker än kvinnor. I vår undersökning framkom det ingen skillnad mellan män och kvinnor i förhållande till om man konsumerar alkohol eller inte, men större andel av kvinnorna än männen drack "Mer sällan än varje månad" och "Varje vecka" medan en större andel av männen än kvinnorna drack "Varje vecka". Svaret på frågeställningen "Finns det skillnader i konsumtion av alkohol och narkotika mellan män och kvinnor?" är alltså ja, det verkar som att män både dricker mer alkohol och konsumerar narkotika i större utsträckning än vad kvinnor gör.

I CAN:s (2019a) rapport om alkoholvänor står det att 23 procent (av Sveriges befolkning) inte har konsumerat alkohol under de senaste 30 dagarna, vilket är en genomgående procentandel för varje år som studien gjorts sedan 2002. Dock för de respondenter med åldern 17-29 år visade sig det att 72 procent visst hade konsumerat alkohol de senaste 30 dagarna. I vår undersökning frågade vi inte efter när studenterna senast druckit, utan istället hur ofta de dricker. Sammanlagt var det 59 procent av respondenterna som svarat att de dricker minst en gång i månaden (vilket kan innebära samma som de senaste 30 dagarna). Samma CAN rapport säger även att åldersgruppen 17-29 åringar konsumerar alkohol mer sällan men desto mer berusningsorienterat än övriga åldersgrupper. Resultatet för vår undersökning talar emot detta då majoriteten (87%) av våra respondenter uppgett att de endast dricker 1-2 eller 3-5 glas per tillfälle, vilket inte anses vara "berusningsorienterat". Det går att göra dessa jämförelser eftersom det är 80 procent (172 stycken) av respondenterna i denna undersökning som är inom åldersintervallet 19-29 år.

White & Hingsons (2013) undersökning kring collegestudenters alkoholkonsumtion stödjer dock CAN:s (2019a) beskrivning om att individer i åldrarna 17-29 dricker mer sällan men desto mer berusningsorienterat än övriga åldersgrupper genom att påvisa att det är fler studenter som dricker en större mängd under "spring break" och på "21th birthday celebrations". White & Hingsons (2013) skriver att det är ungefär 42 procent av collegestudenterna som blir fulla minst 1 dag under vårlovet och att ungefär 80 procent dricker alkohol för att fira den 21 födelsedagen. Att det enligt deras undersökning även är flertalet

studenter som vanligtvis inte dricker mycket som deltar i en hög alkoholkonsumtion under dessa tillfällen bidrar till antagandet att det är många studenter inom denna åldersgrupp som dricker mer sällan men desto mer berusningsorienterat. Utav respondenterna i vår undersökning var det däremot relativt få som uppgav att de konsumerade främst berusningsorienterat (25 av 190 respondenter), varav de flesta (11 respondenter) dessutom uppgett att de dricker på detta vis varje vecka. Det var visserligen störst andel av våra respondenter som uppgav att de konsumerade alkohol "Mer sällan än varje månad", vilket kan innebära att de dricker vid högtidliga sammanhang. Men en majoritet av dessa uppgav samtidigt att de endast konsumerar 1-2 glas i genomsnitt per tillfälle, vilket inte kan anses vara berusningsorienterat.

Det är inte möjligt att dra slutsatser kring varför studenter dricker berusningsorienterat, men en möjlig förklaringsmodell är teorin om hur gruppsyck utövas. Gruppsyck handlar om hur människor inom en grupp influerar varandra och driver varandra till ett visst beteende. Det är vanligt att tala om gruppsyck bland grundskoleelever som påverkar varandra till att exempelvis testa alkohol, men gruppsyck utövas i alla åldrar. Gruppsyck handlar oftast i grund och botten om att passa in och inte avvika från gruppen som helhet. Myrvtveit et al. (2019) har i deras undersökning *Risky drinking among Norwegian students: Associations with participation in the introductory week, academic performance and alcohol-related attitudes* undersökt norska universitetsstudenters förhållande till alkohol. Av deras undersökning framkommer att det har skapats en norm där alkoholkonsumtion är att förvänta sig bland universitetsstudenter, framför allt under introduktionsveckan inför en ny termin. Nya studenter som kommer till universitetet ökar därför sin konsumtion av alkohol för att passa in bland de etablerade studenterna. Grundat i denna observation går det att tänka sig att det är de studenter som *inte* dricker som uppvisar det avvikande beteendet istället för tvärtom. Det går inte att göra några antagen om gruppsyck gällande alkohol för vår undersökning, även om det är en klar majoritet (190 av 215) av våra respondenter som uppgett att de konsumerar alkohol, eftersom vår undersökning inte ställde frågor kring alkoholkonsumtion innan studietiden vid ett universitet utan endast undersöker hur alkoholkonsumtionen ser ut just vid undersökningstillfället.

Det är möjligt att viljan att passa in i en ny grupp bidrar till gruppens inflytande över individen. I det scenariot skulle alltså en ny student tillåta gruppen att påverka dennes beteende för att lättare passa in. Men det kan även handla om att studentens egna vilja till att

ingå i en viss typ av studentgrupp, exempelvis där det konsumeras mycket alkohol. Då handlar det inte längre om gruppsyck, utan ett livsstilsval. Teorin kring livsstilsmodellen beskriver hur en individs väg till en viss livsstil sker genom dennes egna val (Johnson, Richert & Svensson, 2017). Myrtveit et al. (2016) tar upp att studenter har byggt upp en förståelse över att universitetslivet innebär användning av berusningsmedel. Enligt livsstilsmodellen skulle studenten då istället ses som en individ som gjort ett aktivt val att ingå i en studentgrupp som konsumerar mycket alkohol. Enligt denna modell så skulle förklaringen till studenters alkoholkonsumtion vara att de själva söker sig till denna typ av livsstil.

Teori kring gruppsyck är även intressant att sätta i förhållande till narkotikakonsumtion bland studenter. I vår undersökning ställde vi frågorna “Var det någon som erbjöd dig narkotika första gången du testade eller sökte du upp det själv?” och “Hur får du tag på narkotika?”. Utav 38 respondenter så var det endast 3 som svarat att de sökte upp narkotikan på eget bevåg, och på frågan om hur de får tag på narkotika var det 28 respondenter som svarade “En vän utanför universitetet. När detta ställs i relation till att 31 respondenter svarat att de tagit narkotika i samband med en privat fest och 28 svarat att de använt narkotika hemma med vänner så blir det tydligt att det är absolut vanligast att narkotika används tillsammans med individens vänner. Faktumet att det endast är 5 respondenter som kan anses ha regelbunden användning indikerar att användning för de resterande respondenterna endast sker vid särskilda tillfällen. En översikt över dessa resultat från vår undersökning visar att det är en hög risk att respondenterna testade narkotika första gången på grund av gruppsyck. Framför allt omständigheten att 35 av 38 respondenter blev erbjudna narkotika första gången de testade indikerar att gruppsyck kan vara en förklaring. Det är dock en möjlighet att studenterna i enlighet med livsstilsmodellen har uppsökt studenter som använder narkotika eftersom de redan från början var villiga att använda narkotika och därigenom blev erbjudna narkotika. Detta kan dock räknas som att studenterna sökte upp narkotika på eget bevåg, och då talar vårt resultat emot denna förklaring till varför studenterna testade narkotika. Det kan dessutom räknas in att om studenterna på förhand var villiga att använda narkotika så borde det rimligtvis vara fler respondenter som rapporterat ett regelbundet användande.

Denna undersökning har endast haft droger med påverkan på den mentala förmågan som fokus och inte efterfrågat användning av anabola steroider eller liknande droger med syfte att påverka användarens fysik. Detta eftersom anabola steroider inte är en typisk festdrog eller ämnat till hjälp i sina studier. Vi har inte heller efterfrågat användningen av receptbelagda

läkemedel eftersom vi behövde avgränsa vår undersökning utefter angiven tidsram och storlek på arbetet.

I metoden beskrevs det att studenter är en homogen grupp, men det är ingen självklarhet när man tittar på åldersspridningen för våra respondenter. Majoriteten av respondenterna befann sig inom åldersspannet 20-24 år, men den totala spridningen var mellan 19-52 år. Våra respondenter kan alltså befinna sig i väldigt olika skeden i livet, med väldigt olika förutsättningar, och antaganden om studenterna som en enhetlig grupp blir därmed mer osäkra. Det går heller inte att veta vilka anledningar studenterna i vårt urval hade att svara eller inte svara på enkäten. Det är möjligt att det endast var en ytterst liten andel av alla studenter som använt narkotika som svarat på enkäten, och det är samtidigt möjligt att alla svarade. Det går därför inte med säkerhet att dra några slutsatser kring hur alkohol- och narkotikakonsumtionen verkligen ser ut bland socionomstudenter vid Lunds universitet, men det går att se mönster och utifrån dessa göra försiktiga antaganden.

Sammanfattningsvis så går det att säga att svaret på frågeställningen “Hur mycket alkohol och narkotika konsumerar socionomstudenter vid Lunds universitet?” är att medelvärdet för hur mycket respondenterna dricker är 2,55-4,25 glas per tillfälle, men att den största enskilda kategorin dricker 3-5 glas vid ett tillfälle varje månad, och att 35 respondenter testat narkotika under studietiden men endast 5 kan anses ha regelbundet användande. Svaret på frågeställning “Hur vanligt är det att socionomstudenter är påverkade av alkohol när de testar narkotika för första gången?” är att utav de 38 respondenter i vår undersökning som uppgett att de använt narkotika så var det 22 som svarat att de inte var påverkade av alkohol och 16 som svarat att de var påverkade av alkohol första gången de testade narkotika. Resultatet visar även att det verkar finnas skillnader gällande konsumtion av alkohol och narkotika mellan män och kvinnor. En ansats till svar på frågeställningen “Varför använder socionomstudenter vid Lunds universitet alkohol och/eller narkotika?” kan framställas genom att analysera resultaten från vår undersökning utifrån de teoretiska perspektiven gruppsyck och livsstilsmodellen. Utifrån dessa analyser framkom det att det är risk att en hög alkoholkonsum och användning av narkotika beror på gruppsyck från andra studenter, men det är samtidigt möjligt att det är studenterna som själva söker upp denna typ av beteende och gör ett aktivt livsstilsval. Resultaten från vår undersökning har jämförts med resultat från undersökningar gjorda av CAN (2019a; 2019b), Bullock (2004), White & Hingson (2013) och Myrteveit et al. (2016). En del resultat från vår undersökning, exempelvis vilken drog som är vanligast förekommande,

stämmer väl överens med vad dessa andra undersökningar rapporterar. Men andra resultat, exempelvis att studenter dricker berusningsorienterat, stämmer inte överens med vad som beskrivits i dessa andra rapporter.

Som några avslutande ord kan ännu en gång sägas att denna undersökning har varit en tvärsnittsstudie, vilket innebär att den inte undersöker förändringar över tid utan endast hur det ser ut vid undersökningstillfället. Men om en liknande undersökning utförs i framtiden så kommer det gå att jämföra resultaten och se om det skett någon förändring. För en framtida undersökning kan det vara intressant att ha med fler frågor kring omständigheter kring narkotikakonsumtion i förhållande till grupstryck för att se hur mycket studentens vänner påverkar beslut om att testa eller inte, och även ställa frågor kring varför studenter antingen väljer att ha en regelbunden konsumtion eller bara experimentellt.

7 Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Barmark, Mimmi & Djurfeldt, Göran (2015) *Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror*. Lund: Studentlitteratur.

Berman, Anne, Peter Wennberg & Håkan Källmén (2012). *AUDIT & DUDIT: identifiera problem med alkohol och droger*. Stockholm: Gothia.

Bullock, Sandra (2004) *Alcohol, drugs and student lifestyle: a study of the attitudes, beliefs and use of alcohol and drugs among swedish university students*. Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD).

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2019a) *Befolkningens självrapporterade alkoholvanor 2004-2018*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2019b) *Drogutvecklingen i Sverige 2019 - med fokus på narkotika*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Costello, Barbara & Trina Hope (2016) *Peer pressure, peer prevention: the role of friends in crime and conformity*. New York: Routledge.

Edling, Christofer & Peter Hedström (2003) *Kvantitativa metoder: Grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.

Helmerson Bergmark, Karin (2010) Alkohol. I: Ted Goldberg (red.) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.

Holopainen, Antti (2005) *Narkotikaberoende*.

<https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/droger-och-ovriga-beroenden/narkotikaberoende> (Hämtad 30-04-2020).

Hultgren, Brittney, Rob Turrisi, Michael Cleveland, Kimberly Mallett, Racheal Reavy, Mary Larimer, Irene Geisner & Michelle Hospital (2019) Transitions in drinking behaviors across the college years: A latent transition analysis. *Addictive behaviors*, 92. 108-114.

Johnson, Björn, Torkel Richert & Bengt Svensson (2017) *Alkohol- och narkotikaproblem*. Lund: Studentlitteratur.

Justesen, Lise & Nanna Mik-Meyer (2011) *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Kushner, Howard (2010) Toward a cultural biology of addiction. *Biosocieties*, 5 (1): 8-24.

May, Tim (2013) *Samhällsvetenskapliga problem*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Myrtveit, Solbjørg Makalani, Kristin Gärter Askeland, Ann Kristin Knudsen, Marit Knapstad, Rune Olsen, Truls Nedregård & Jens Christoffer Skogen (2016) Risky drinking among Norwegian students: Associations with participation in the introductory week, academic performance and alcohol-related attitudes. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 33(4), 361-380.

SFS 2009:400. *Offentlighets- och sekretesslag*.

Socialstyrelsen (2018a). *AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test)*.

<https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/audit-alcohol-use-disorders-identification-test/> (Hämtad 2020-05-24)

Socialstyrelsen (2018b). *DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test)*.

<https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/dudit-drug-use-disorders-identification-test/> (Hämtad 2020-05-24)

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningsred.*

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningsred_VR_2017.pdf?fbclid=IwAR1OT8PKez0z-N4uLtdBtjplYDHKH_je2yJfP4tSazb5B-67-fgxfnPkn5w. (Hämtad 2020-04-23)

White, Aaron & Ralph Hingson (2013) Excessive alcohol consumption and related consequences among college students. *Alcohol research: current reviews*, 35 (2): 201-218.

Wirbing, Peter & Liria Ortiz (2014) *Riskbruk & beroende: beroendelära för socialtjänsten*. 2 uppl. Stockholm: Gothia Fortbildning.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1: Frågeformulär

- 1) Ålder?
- 2) Kön?
 - a) Kvinna
 - b) Man
 - c) Annat
- 3) Vilken studieort?
 - a) Lund
 - b) Helsingborg
- 4) Vilken termin går du?
- 5) Hur ofta konsumerar du alkohol?
 - a) Aldrig
 - b) Mer sällan än en gång varje månad
 - c) Varje månad
 - d) Varje vecka
 - e) Dagligen eller nästan varje dag
- 6) Hur stor mängd alkohol konsumerar du i genomsnitt vid varje tillfälle? (antal glas)

- 7)
 - a) 1-2
 - b) 3-5
 - c) 6-9
 - d) 10-14
 - e) 15-20
 - f) 21+
- 8) Hur ofta blir du kraftigt påverkad av alkohol?
 - a) Aldrig
 - b) Mer sällan än en gång varje månad
 - c) Varje månad

- d) Varje vecka
 - e) Dagligen eller nästan varje dag
- 9) Har det hänt under din studenttid att du inte kunde avstå från alkohol även om du ville?
- a) Ja
 - b) Nej
- 10) Har du någon gång under studenttiden intagit narkotikaklassade preparat?
- a) Ja
 - b) Nej
- 11) Om du svarade ja på ovanstående fråga, vilket/vilka preparat har du använt? (Här kan du välja fler än ett svar)
- a) Cannabissharts, marijuana, cannabinoider
 - b) Opiater och syntetiska opiater (heroin, morfin, tramadol)
 - c) Bensodiazepiner
 - d) Amfetamin, kokain, metamfetamin
 - e) LSD, svamp, ecstasy (eller annan hallucinogen)
 - f) Annat
- 12) När använde du narkotika senast?
- a) Idag
 - b) Senaste 30 dagarna
 - c) Senaste 12 månaderna
 - d) För mer än ett år sedan
- 13) Var du studerande vid ett universitet när du testade narkotika för första gången?
- a) Ja
 - b) Nej
- 14) Var du påverkad av alkohol första gången du använde narkotika?
- a) Ja
 - b) Nej
- 15) Var det någon som erbjöd dig narkotika första gången du testade eller sökte du upp det själv?
- a) Blev erbjuden
 - b) Sökte upp det själv
- 16) Var det i samband med en fest som du använde narkotika första gången?
- a) Ja
 - b) Nej

17) I vilket/vilka sammanhang har du använt narkotika? (Här kan du välja fler än ett svar)

- a) Hemma med vänner
- b) På studentfester/sittningar
- c) Hemma hos mig själv (ensam)
- d) På privat fest
- e) Utgång på stan

18) Hur får du tag på narkotika? (Här kan du välja fler än ett svar)

- a) En vän utanför universitetet
- b) En vän på universitetet
- c) En allmän dealer
- d) Beställt online
- e) Annat

19) Hur ofta blir du påverkad av narkotika?

- a) Har bara testat en eller ett fåtal gånger
- b) Varje år eller mer sällan
- c) Varje halvår
- d) Varje månad
- e) Varje vecka
- f) Dagligen eller nästan varje dag

20) Har det hänt under din studenttid att du inte kunde avstå från att ta narkotika även om du ville?

- a) Ja
- b) Nej

8.2 Bilaga 2: Informationsbrev

Undersökning om förekomst av alkohol och narkotika

Denna enkät riktar sig till de studenter som studerar till socionom vid Lunds universitet. Syftet med undersökningen är att undersöka förekomst av alkohol och narkotika hos socionomstudenter vid Lunds universitet.

Deltagandet i denna studie är helt frivilligt och det går att avbryta enkäten när du vill. Alla svar hanteras anonymt och kommer endast användas för denna undersökning.

Enkäten tar ca 3 minuter att fylla i. Tack på förhand!

Enkätundersökningen utförs i samband med vår kandidatuppsats vid Socialhögskolan. Vid frågor kring enkäten eller uppsatsen når du oss på mail:

Alicia Granström: al7874gr-s@student.lu.se

Sandra Olsson: sa5483ol-s@student.lu.se

8.3 Bilaga 3: Påminnelse

Hej! Ett par veckor sedan skickade jag och min kursare ut en enkät till alla socionomstudenter gällande alkohol och narkotika, detta är en påminnelse till alla som ännu inte har svarat. Vi vet att det har skickats ut flera enkäter på kort tid, men vi hoppas ändå att alla ni som inte svarat tar er tiden att göra det. Det hade hjälpt oss enormt.

Tack på förhand!

Och tack till alla som redan svarat!